Υπαγωγή
ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Υπόθεση M.V. κατά Πολωνίας

Παράλειψη διασφάλισης ταχείας διαδικασίας σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών από γονείς

Επιμέλεια: Μαρία Ειρήνη Τζαμάκου

Απόσπασμα κειμένου απόφασης[1]

« [...] **2**. Ο αιτών M.V. είναι Ιταλός υπήκοος. [...]

4. [...] Συνάντησε μία Πολωνό Υπήκοο, την K.P., και [...] λίγο αργότερα, άρχισε να ζει μαζί της [...]. Το ζευγάρι σχεδίαζε να συνεχίσει να ζει στην Πολωνία. [...]

8. [...] [Όμως] παρέμεινε στην Ιταλία.

9. [...] Ο γιός τους, M., γεννήθηκε εκεί. Εκείνος καταγράφηκε ως ιταλός υπήκοος στη διεύθυνση κατοικίας του αιτούντος. [...]

11. Αρκετές περιπτώσεις του αιτούντος που άσκησε σωματική βία εναντίον του παιδιού και της K.P. καταγράφηκαν από μάρτυρες [...]. [...]

15. [...] Εκμεταλλευόμενη την απουσία του αιτούντος [μια] μέρα, η K.P. έφυγε μαζί με το παιδί. [...]

17. Στις 18 Ιουνίου 2012, η K.P. υπέβαλε στο Επαρχιακό Δικαστήριο Kluczbork [...] αίτηση για προσωρινή διαταγή διαμονής και για διαταγή που της παρέχει το προσωρινό δικαίωμα να επιβάλει την επιμέλειά της επί του παιδιού [...] [και τελικά ορίστηκε] ως επίσημη κατοικία του παιδιού η κατοικία της K.P. και της παραχωρούνταν η επιμέλεια του παιδιού. [...]

22. Στις 9 Οκτωβρίου 2014, το Επαρχιακό Δικαστήριο Kluszbork στέρησε τον αιτούντα από τη γονική εξουσία επί του M. με το επιχείρημα ότι ο αιτών είχε παραμελήσει σοβαρά τα γονικά του καθήκοντα. [...]

26. Στις 16 Ιουλίου 2012 ο αιτών υπέβαλε αίτηση στην Κεντρική Ιταλική Αρχή για την επιστροφή του παιδιού βάσει της Σύμβασης της Χάγης. [...]

31. Στις 22 Μαΐου 2013 ο αιτών υπέβαλε αίτηση για προσωρινό σύμφωνο επικοινωνίας βάσει της Σύμβασης της Χάγης. [...]

33. Στις 23 Μαΐου 2013, το Επαρχιακό Δικαστήριο Kluczbork εξέδωσε προσωρινή απόφαση που παρέχει στον αιτούντα το δικαίωμα να επισκέπτεται το παιδί του, σύμφωνα με τη συμφωνία των

[1] Όπως αυτή έχει δημοσιευθεί στην ιστοσελίδα LawEuro- European Court of Human Rights, https://laweuro.com/?p=14283

μερών, κάθε μήνα, τρεις συνεχόμενες ημέρες (από Παρασκευή έως Κυριακή) από τις 2 μ.μ. έως τις 5 μ.μ. στο σπίτι της Κ.Ρ., παρουσία ενός κηδεμόνα οριζόμενου από το δικαστήριο. [...]

35. [...] i) Τη στιγμή της απομάκρυνσης του παιδιού από την Ιταλία, ο αιτών είχε πράγματι δικαίωμα επιμέλειας του παιδιού [...]. ii) Από την άλλη πλευρά, παρά το γεγονός ότι είχε ασκήσει ορισμένα από τα γονικά του καθήκοντα, το δικαίωμα επιμέλειας δεν είχε ουσιαστική ισχύ. [...] Η βία του αιτούντος έναντι της Κ.Ρ. – [...] –και η βία του προς το παιδί– [...]- [...] υπονόμευε το επιχείρημα ότι ο αιτών νοιάζεται για το παιδί. iii) Η Ιταλία δεν ήταν η συνήθης διαμονή του παιδιού κατά την έννοια του άρθρου 3 της Σύμβασης της Χάγης, επειδή το αγόρι είχε μείνει εκεί μόνο είκοσι δύο μέρες μετά τη γέννησή του και [...] τα μέρη οργάνωναν από πάντα να εγκατασταθούν στην Πολωνία. [...] Ο αιτών είχε παρασύρει την Κ.Ρ. να πάνε στην Ιταλία. [...] [Οι ενέργειές του] αντανακλούσαν το οικογενειακό μοντέλο που ήταν χαρακτηριστικό στη Νότια Ιταλία [αναφορικά με το οποίο] [...] εκείνος είναι ο πατέρας, του επιτρέπονται τα πάντα, έχει το δίκιο με το μέρος του». [...] iv) [...] Η επιστροφή της Κ.Ρ. στην Ιταλία με το παιδί ήταν αντικειμενικά αδύνατη και ο αποχωρισμός του παιδιού από τη μητέρα θα είχε σοβαρές αρνητικές συνέπειες. [...]

37. [...] Ο αιτών άσκησε έφεση [...]. [...]

40. Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο έκρινε ότι το πρωτοβάθμιο δικαστήριο έσφαλε στην απόφασή του [...], επειδή η Ιταλία ήταν η συνήθης διαμονή του παιδιού, ανεξάρτητα από το αν είχε ή όχι σκοπό η Κ.Ρ. να εγκατασταθεί εκεί [...].

41. Επιπλέον, [...] παρατήρησε ότι οποιεσδήποτε δυσμενείς συνέπειες της απομάκρυνσης του παιδιού προκύψουν από τη διαταγή του απαγωγέα γονέα να παραδώσει το παιδί, δεν οδηγούν σε σοβαρό κίνδυνο της σωματικής ή ψυχολογικής υγείας [...].

42. Το Εφετείο αναγνώρισε την αρχή ότι η απομάκρυνση ενός παιδιού από τον απαγωγέα γονέα εμπίπτει στις εξαιρέσεις του άρθρου 13 στοιχείο β΄, μόνο εάν αποδειχθεί ότι υπάρχουν αντικειμενικά εμπόδια στην επιστροφή του γονέα. [...] Παρόλο που η Κ.Ρ. δεν είχε αποδείξει επαρκώς δικαιολογημένα αντικειμενικά εμπόδια κατά την επιστροφή της στην Ιταλία, η απομάκρυνση του παιδιού από εκείνη θα ερχόταν αναπόφευκτα σε αντίθεση με τα συμφέροντα του Μ. [...]. [...]

50. Η Επεξηγηματική Έκθεση για τη Σύμβαση για τη Διεθνή Δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων γαμικών διαφορών [...] [καθορίζει ότι] η συνήθης διαμονή είναι «ο τόπος στον οποίο το άτομο είχε ιδρύσει, σε σταθερή βάση, το μόνιμο ή συνηθισμένο κέντρο συμφερόντων του, [...]» [...].

51. [...] Η διάρκεια της διαμονής είναι ο παράγοντας που διακρίνει την παρουσία από τη συνήθη διαμονή. Όσο περισσότερο διαμένει το παιδί σε μια περιοχή, τόσο μεγαλύτερη είναι η σημασία των δεσμών που δημιουργεί με αυτή [...]. [...]

56. Ο αιτών υπέβαλε καταγγελία βάσει του άρθρου 6 της Σύμβασης για την αδικαιολόγητη διάρκεια της διαδικασίας της Σύμβασης της Χάγης. Διαμαρτυρήθηκε, επίσης, για παραβίαση του δικαιώματός του, του να σέβεται την οικογενειακή του ζωή σύμφωνα με τα άρθρα 8 και 14 [...] της Σύμβασης της Χάγης. [...]

59. Ο αιτών διαμαρτυρήθηκε ότι τα εγχώρια δικαστήρια υπέπεσαν σε λάθος αρνούμενα να διατάξουν την επιστροφή του παιδιού στην Ιταλία και ήταν προκατειλημμένα εναντίον του αιτούντος. Ισχυρίστηκε, επίσης, ότι η διαδικασία δεν ήταν γρήγορη και ταχεία.

60. Η κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι τα εγχώρια δικαστήρια εξέτασαν την επίμαχη υπόθεση με απόλυτη επιμέλεια [...], χωρίς αδικαιολόγητες καθυστερήσεις [...]. [...]

64. [...] Μολονότι τελικά υποστήριξε ότι η απομάκρυνση του παιδιού από τη συνήθη διαμονή του στην Ιταλία ήταν παράνομη κατά την έννοια του άρθρου 3 της Σύμβασης της Χάγης [...], τα εθνικά

δικαστήρια χρειάστηκαν ένα έτος και πέντε μήνες για να εξετάσουν το αίτημα του αιτούντος για την επιστροφή του γιού του, και στο τέλος το απέρριψαν [...].

65. Το δικαστήριο διαπιστώνει ότι τα υπό εξέταση γεγονότα, [...] ισοδυναμούσαν με παρέμβαση στο δικαίωμα του προσφεύγοντος να σέβεται στην οικογενειακή του ζωή [...]. [...]

69. [...] Το παιδί είχε μείνει στην Ιταλία μόνο 22 ημέρες μετά τη γέννησή του και [...] τα μέρη δεν είχαν σχεδιάσει ποτέ να εγκατασταθούν στη χώρα αυτή. [...] Η μητέρα του παιδιού είχε πάντα την πρόθεση να ζήσει στην Πολωνία [...].

70. Αντίθετα, οι λόγοι άρνησης αποδοχής της αίτησης [...] ήταν ότι, μολονότι η Κ.Ρ. δεν είχε αποδείξει επαρκώς αιτιολογημένα τα αντικειμενικά εμπόδια για την επιστροφή της στην Ιταλία, η απομάκρυνση του παιδιού από αυτήν θα ήταν αναπόφευκτα αντίθετη προς τα συμφέροντα του Μ. [...]

72. [...] Το δικαστήριο παρατηρεί ότι [...] παρέρχεται μια περίοδος δεκαεπτά μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία η αίτηση του αιτούντος για την επιστροφή του παιδιού έχει εγγραφεί στο Επαρχιακό Δικαστήριο Kluczbork έως την ημερομηνία της τελικής απόφασης [...]. Κατά συνέπεια, παρόλο που η προθεσμία των έξι εβδομάδων που ορίζεται στο άρθρο 11 της Σύμβασης της Χάγης [...] ήταν μη υποχρεωτική, υπερβαίνοντάς την (προθεσμία) για περίπου εξήντα δύο εβδομάδες, [...] δεν πληρούταν ο επείγων χαρακτήρας που απαιτείται σε αυτή την κατάσταση και δεν συμμορφωνόταν με τη θετική υποχρέωση ταχείας δράσης σε διαδικασίες για την επιστροφή παιδιών. [...]

75. Εν προκειμένω, η Κυβέρνηση υποστήριξε κατ'ουσίαν ότι η φύση της διαδικασίας απαιτούσε από τα εθνικά δικαστήρια να ενεργήσουν, όπως έπρεπε, με επιμέλεια και προσοχή [...]. Υπονόησε, επίσης, ότι η διάρκεια της επίμαχης διαδικασίας δεν είχε σημαντικές επιπτώσεις στον αιτούντα [...].

76. Το δικαστήριο παρατηρεί ότι, εξαιτίας της παρόδου χρόνου κινδυνεύει να υπονομευθεί ανεπανόρθωτα η θέση του γονέα που δεν κατοικεί εκεί, [και επιπλέον] [...] μια άμεση επιστροφή του παιδιού στη συνήθη διαμονή του/της είναι προς το συμφέρον του παιδιού [...].

77. Εν προκειμένω, η πρωτόδικη δικαστική απόφαση πραγματοποιήθηκε πέντε εβδομάδες μετά την καταχώριση του αιτήματος της Σύμβασης της Χάγης του αιτούντος. Για να περατωθεί η υπόθεση, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο χρειάστηκε άλλες πέντε ακροάσεις, [...]. Επιπλέον, το δικαστήριο παρατηρεί ότι [...] ο ισχυρισμός στη Σύμβαση της Χάγης του αιτούντος φαινόταν ουσία αβάσιμος. Οι πολωνικές αρχές θα έπρεπε, επομένως, να μπορούσαν να την επεξεργαστούν πιο γρήγορα. [...]

79. Υπό το φώς των ανωτέρω σκέψεων, το δικαστήριο [...] κρίνει ότι η συνολική διάρκεια της διαδικασίας δεν ήταν αιτιολογημένη [...].

80. Εν κατακλείδι, [...] το δικαστήριο θεωρεί ότι το κράτος παρέβη τις θετικές υποχρεώσεις του άρθρου 8 της Σύμβασης. [...]

82. Τέλος, [...] καθώς το παιδί έχασε την επαφή με τον πατέρα του κατά την παιδική του ηλικία και έκτοτε ζούσε με τη μητέρα του στην Πολωνία, η παρούσα απόφαση δεν [συνεπάγεται ότι] [...] το καθού κράτος πρέπει να διατάξει την επιστροφή του παιδιού στην Ιταλία.

83. Ο αιτών παραπονέθηκε ότι η απόφαση του εγχώριου δικαστηρίου που απέρριψε το αίτημά του για τη Σύμβαση της Χάγης [...] βασίστηκε στο στερεότυπο της μεσογειακής νοοτροπίας του αιτούντος.

84. [...] Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο δεν στηρίχθηκε [στο γεγονός] ότι ο αιτών είχε εξαπατήσει την Κ.Ρ. για να ταξιδέψει στην Ιταλία και ότι μια τέτοια στάση ήταν η αντανάκλαση του τυπικού οικογενειακού μοντέλου στην Ιταλία [...].

85. Επομένως, η καταγγελία [...] είναι προδήλως αβάσιμη [...].

86. Τέλος, ο αιτών διαμαρτυρήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 8 της Σύμβασης ότι οι αρχές είχαν δυσχεράνει την επαφή του με το παιδί του, διότι απαιτούσαν την παρουσία ενός κηδεμόνα που διορίστηκε από το δικαστήριο κατά τις επισκέψεις του αιτούντος.

87. Η κυβέρνηση υποστήριξε ότι ο αιτών δεν είχε δείξει μεγάλο ενδιαφέρον για την ανάπτυξη και διατήρηση συναισθηματικών δεσμών με τον γιό του. [...]

90. Επιπλέον, [...] δεν κατέβαλε διαδικαστικές προσπάθειες να αλλάξει τις επίμαχες ρυθμίσεις επαφής [...].

91. [...] Το δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το κράτος έχει συμμορφωθεί με τις θετικές του υποχρεώσεις για να καταστήσει δυνατό στον αιτούντα να ασκήσει το δικαίωμά του να έρθει σε επαφή με το παιδί του και ότι μάλλον ο προσφεύγων είχε, κατά τον κρίσιμο χρόνο, παραιτηθεί ουσιαστικά από αυτό το δικαίωμα.

92. Επομένως, αυτό το μέρος της αίτησης είναι προδήλως αβάσιμο. [...]

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* παραδεκτή την καταγγελία βάσει του άρθρου 8, [...].

2. *Κηρύσσει* απαράδεκτο το υπόλοιπο της αίτησης·

3. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 8 της Σύμβασης όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο ο ισχυρισμός του αιτούντος βάσει της Σύμβασης της Χάγης εξετάστηκε ως προς τη βασιμότητα και ως προς την απαίτηση ταχείας διαδικασίας της Σύμβασης της Χάγης. [...]»

Παρατηρήσεις

1. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην υπόθεση αυτή κλήθηκε να αντιμετωπίσει τη διαμάχη ενός ανδρόγυνου, που προέκυψε κατόπιν της βίαιης συμπεριφοράς του άνδρα M.V. κατά της γυναίκας του K.P. και του παιδιού τους M. Η παραμέληση και οι επιθετικές του πράξεις οδήγησαν την K.P. να απομακρυνθεί από την κοινή τους κατοικία στην Ιταλία μαζί με το τέκνο τους. Από τότε ο M.V. προσπάθησε με αρκετές αιτήσεις να αποκτήσει το δικαίωμα επιμέλειας του παιδιού. Ωστόσο, μετά από ενδελεχή εξέταση των πραγματικών περιστατικών το δικαστήριο κήρυξε παραδεκτή την καταγγελία του M.V., σύμφωνα με την οποία οι αρχές είχαν δυσχεράνει την επαφή με το τέκνο του βάσει άρθρου 8 της Σύμβασης της Χάγης, όμως, το υπόλοιπο της αίτησης κρίθηκε απαράδεκτο.

2. Το ζήτημα ξεκινάει από τον Ιούλιο του 2012, όταν ο αιτών υπέβαλε αίτηση για προσωρινό σύμφωνο επικοινωνίας με τον γιό του. Το δικαστήριο Kluczbork όρισε τρεις μέρες εβδομαδιαίως κατά τις οποίες μπορεί ο αιτών να επισκέπτεται το παιδί του, παρουσία, όμως, ενός κηδεμόνα, ορισμένου από το δικαστήριο. Εκείνος θεώρησε τη ρύθμιση αυτή επιβαρυντική για τη σχέση του με το τέκνο του. Παρόλα αυτά, κατόπιν μαρτυριών ο M.V. δεν είχε επισκεφθεί τον M. για αρκετά χρόνια, κατά τα οποία ζούσε με τη μητέρα του και είχε αναπτύξει πολύ στενό δεσμό μαζί της. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τις βιαιοπραγίες του υπονομεύουν το υποτιθέμενο ενδιαφέρον του για το παιδί του. Ως εκ τούτου, θα ήταν αντίθετο στο συμφέρον και στα συναισθήματα του παιδιού να απομακρυνθεί από τον μοναδικό γονέα που το φρόντιζε από τη γέννησή του.

3. Επιπροσθέτως, στην παρούσα απόφαση ορίζεται η έννοια της συνήθους διαμονής, όπως καθορίστηκε από την Επεξηγηματική Έκθεση για τη Σύμβαση για τη Διεθνή Δικαιοδοσία και την Αναγνώριση και Εκτέλεση αποφάσεων γαμικών διαφορών. Η συνήθης διαμονή είναι «*ο τόπος στον*

οποίο έχει ιδρυθεί σε σταθερή βάση το μόνιμο κέντρο συμφερόντων του ατόμου». Έχει σημασία, δηλαδή, η διάρκεια της διαμονής, ώστε να διαχωριστεί η απλή παρουσία από τη συνήθη διαμονή[2].

4. Το δικαστήριο παρατηρεί ότι από την ημερομηνία εγγραφής της αιτήσεως στο Δικαστήριο Kluczbork έως την κήρυξη της απόφασης παρήλθε ένα διάστημα δεκαεπτά μηνών. Η κυβέρνηση υποστήριξε ότι λόγω της ιδιαιτερότητας της απόφασης απαιτούνταν χρόνος, ώστε να εξεταστεί με ενδελέχεια και προσοχή. Από την άλλη, το δικαστήριο διαπίστωσε ότι εξαιτίας της ανυπαίτιας καθυστέρησης, ελλοχεύει ο κίνδυνος της υπονόμευσης του γονέα που δεν συμβιώνει με το παιδί. Επομένως, αποφασίστηκε ότι η συνολική διάρκεια της διαδικασίας ήταν αδικαιολόγητη και αντίθετη προς το άρθρο 8 της Σύμβασης της Χάγης, περί παρεμβάσεως στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του αιτούντος.

5. Κατά τη γνώμη της γραφούσης, η απόφαση του δικαστηρίου θα έπρεπε να διακρίνεται ταυτόχρονα από αμεροληψία και ταχύτητα.[3] Στα χρονικά όρια του επιτρεπτού, θα μπορούσε το δικαστήριο να εξετάσει τα νομικά και πραγματικά περιστατικά, ώστε να εξασφαλισθεί το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού[4], το οποίο δεν θα νοούταν μακριά από τη μητέρα του. Από την άλλη, η παραβίαση της θετικής υποχρέωσης του δικαστηρίου για σεβασμό της οικογενειακής ζωής[5] του αιτούντος ήταν αποτέλεσμα του διορισμού κηδεμόνα στις συναντήσεις πατέρα-γιού, η θέση του οποίου δεν ήταν απαραίτητη. Συνεπώς, ορθώς έγινε λόγος για παραβίαση, καθώς και ορθώς κηρύχθηκε παραδεκτή η καταγγελία, αλλά απαράδεκτο το υπόλοιπο μέρος της αίτησης.

---

[2] Βλαχόπουλος Σπύρος, *Θεμελιώδη Δικαιώματα*, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2017, σσ. 232-233.

[3] Παντελή Μ. Αντώνη, *Εγχειρίδιο Συνταγματικού Δικαίου*, 4η έκδοση, εκδ. Λιβάνη, Αθήνα 2018, σσ. 411-414.

[4] Γεωργιάδης Σ. Απόστολος, *Εγχειρίδιο Οικογενειακού Δικαίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2η έκδοση, Αθήνα, 2017, σελίδα 435-436

[5] Βλαχόπουλος Σπύρος, *Θεμελιώδη Δικαιώματα*, ό.π., σσ. 575-580.